

УДК 796.011.1

Буренко М.С.

канд. пед. наук, доц., Хортицька національна академія

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Анотація. Під впливом умов дистанціювання навчального процесу посиляється технологізація та модернізації процесу навчання. Найбільшою проблемою залишається організація процесу розвитку практичних навичок майбутніх спеціалістів фізкультурно-спортивного профілю, зокрема рухового навчання. Вдале форматування змісту професійно-орієнтованих навчальних дисциплін можливе лише шляхом залучення до взаємодії у процесі навчання представників різних спортивних організацій, а також розробки спеціалізованих платформ для дистанційного навчання.

Ключові слова: вища освіта, фізична культура, спорт, заклади освіти, здоров'я, підготовленість, компетентність.

Abstract. Under the influence of the distancing conditions of the educational process, the technologicalization and modernization of the educational process is referred. The biggest problem remains the organization of the process of developing the practical skills of future specialists in physical culture and sports, in particular motor training. Successful formatting of the content of professionally-oriented educational disciplines is possible only by involving representatives of various sports organizations in the training process, as well as developing specialized platforms for distance learning.

Key words: higher education, physical culture, sports, educational institutions, health, preparedness, competence.

Зміни, які супроводжують навчальний процес на різних рівнях від 2020 року формують освітні тенденції, що не є тимчасовими і мають вплив на формат поточного та подальшого навчання. Головною складністю реалізації освітньої парадигми у галузі фізичного виховання та спорту залишається формування якісних програм дистанційного навчання майбутніх фахівців. При чому, різноманіття спеціальностей не дозволяє використовувати певний шаблон підготовки, наприклад, взявши за його основу навчання тренерів з фітнесу, яке вже тривалий час відбувається дистанційно. Відтак, загострюється питання модернізації підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту не лише відносно форматів навчання, які застосовуються у закладах освіти залежно від умов організації навчання, але й з урахуванням змін змістовного компоненту, який визначається сутністю професійної компетентності майбутніх фахівців, що зазнає динамічних змін у процесі професійного

вдосконалення. Саме пошук напрямків модернізації змісту освіти у формах, що відповідають вимогам становлення компетентності фахівців у сучасних умовах потребують визначення проблематики та шляхів реалізації можливих перетворень.

Актуальні дослідження визначають складність забезпечення якісного навчання тренерів з видів спорту [9, 17], викладачів з фізичного виховання [12, 16], інструкторів-методистів [7], а також фізичних терапевтів [1, 14] в умовах переважно позааудиторного навчання. Ускладнюється опанування практичних навичок [15] та знижується якість теоретичної підготовки [5], у результаті погіршення зворотного зв'язку під час навчання. Пропонуються рішення, що передбачають як повноцінне дистанційне навчання [11], так і змішаний формат [6, 10], елементи яких знаходять втілення у практиці підготовки майбутніх фахівців, що відображено у ряді теоретичних та практичних досліджень. Безперечною основою подальшого розвитку освіти в контексті покращення якості підготовки фахівців є застосування інноваційних технологій, в тому числі при підготовці фахівців з фізичного виховання та спорту [8, 13]. Проте, наявні узагальнення досвіду та пропозиції щодо подальшого вдосконалення процесу підготовки фахівців сфери фізичної культури та спорту (ФКС) в Україні обмежуються, в цілому, розв'язанням конкретної проблематики, без урахування перспектив модернізації освіти в цілому в існуючих умовах середовища та вимог для забезпечення сучасної освіти. Це вказує на потребу не лише пошуку інструментів забезпечення якості освіти в сучасних умовах, але й визначення перспективних напрямків формування освітнього середовища майбутнього.

Порушення роботи спортивних організацій, у яких відбувається практика з фаху, потребують перегляду сутності, змісту та форм їх проведення. Саме у період практики здобувачі набувають навичок співробітництва з контингентом, який буде основою професійної діяльності у майбутньому. Відповідно, їх розвиток неможливий у дистанційному форматі. Проте визначення ключових компетентностей, якими має оволодіти здобувач у період практики, дозволяє розробити індивідуалізовані програми. Вони можуть бути реалізовані за місцем проживання у відповідних спортивних організаціях. Відтак, якість проходження практики здобувачами у сучасних умовах має ґрунтуватися на вдосконаленні співпраці закладів освіти та відповідних організацій сфери ФКС через вдосконалення взаємодії при підготовці майбутніх фахівців [2]. Це потребує як вдосконалення нормативно-правового забезпечення такої роботи, так і формування сфери послуг, які можуть надавати заклади освіти спортивним організаціям. В свою чергу,

безперечною перевагою для здобувачів стає розробка не індивідуальних планів, а саме індивідуальної освітньої траєкторії навчання з урахуванням середовища у якому перебуває здобувач.

Безперечною перешкодою у освітньому середовищі сьогодні є ускладнення зворотного зв'язку у навчанні. Розв'язання цієї проблеми можливе через широке впровадження навчальних інформаційно-комунікативних технологій [18]. Звичайною практикою сьогодні є повна реалізація навчального процесу з їх використанням – від проведення аудиторних занять у віртуальних кабінетах до державної атестації. Відтак, цей напрямок може вважатися ледь не найкраще розробленим. Але складності з доступом, асинхронність при проведенні онлайн занять та виконанні завдань потребують системного підходу для організації навчання онлайн. Вирішенням цього питання є ґрунтовна розробка професійно орієнтованих LMS-систем для організації навчання, з урахуванням специфіки професійної діяльності [4]. Вочевидь, наявність простого дистанційного зв'язку не є достатньою для якісної організації процесу навчання. Це потребує вдосконалення та систематизації засобів зворотного зв'язку, які мають бути уніфікованими для всіх учасників освітнього процесу. Вочевидь, лише суттєве залучення коштів дозволить розв'язати це питання. Проте це перспективна інвестиція, адже на базі навчальних курсів та системи їх дистанційного подання можливе створення курсів дистанційного навчання, що сприяє розширенню сфери послуг закладу освіти.

Таким чином відбувається поступове переведення значної частини навчального процесу у дистанційний формат, що сприяє змінам форми та змісту освіти, а також структурі професійної компетентності майбутніх фахівців галузі ФКС. Реальною є ситуація, що у випуску здобувачів 2024 року будуть групи таких фахівців, які жодного разу не відвідали аудиторію закладу освіти за період навчання [3].

Зазначене вище призводить до розуміння, що лише посилення індивідуальної складової навчання сприятиме якісному перетворенню освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців у галузі ФКС у сучасних умовах. Це має бути реалізовано через вдосконалення змісту навчання, через провадження основної ідеї, що майбутні фахівці насамперед мають «навчитися вчитися», що узгоджується з розумінням потреби значного перерозподілу навчального навантаження від аудиторного в бік самостійної роботи, якою має керувати викладач [3]. Таким чином, поряд з інтенсивним підходом до концентрованого викладання фахових дисциплін, за умов дотримання безпеки, мають бути розроблені механізми впровадження індивідуальних освітніх траєкторій та методології

індивідуального опанування теоретичних знань та практичних навичок. Це сприятиме посиленню значення компоненту самовдосконалення у структурі професійної компетентності сучасних фахівців з фізичного виховання та спорту.

Список використаних джерел

1. Андрійчук О. Підготовка фізичних терапевтів до практичної діяльності. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2019. № 14. С. 10–14.
2. Багорка А., Есаулова О. Різновиди форм дистанційних занять з фахових дисциплін спеціальності Фізична культура і спорт. *Молодь і ринок*. 2021. № 10(196). С. 98–102.
3. Бігун В. В., Буренко М. С., Бабаліч В. А. До питання оновлення змісту форм та методів підготовки майбутніх фахівців у галузі фізичного виховання та спорту України до умов сьогодення: тренди, інноваційні технології. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 9(15). С. 310–324.
4. Бойко Ю. С., Соколенко Л. С., Танасійчук Ю. М. Інтеграція новітніх методик викладання фізичного виховання в закладах вищої освіти України з використанням технологій для дистанційного навчання. *Академічні візії*. 2023. № 20. С. 1–9.
5. Вознюк Т., Свірщук Н. Проблема якісної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту в умовах дистанційного навчання. «Особливості викладання дисципліни Фізичне виховання в сучасних умовах»: матеріали круглого столу, м. Вінниця, 26 січня 2023 року. Вип. 5. Вінниця, 2023. С. 9–10.
6. Демус Я. Традиції та інноватика професійно-педагогічної підготовки учителя фізичної культури. *Дидаскал : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст»*, м. Полтава, 16–17 лист. 2021 року. № 22. Полтава, 2021. С. 100–103.
7. Дорофєєва Т. Проблема і зміст професійної освіти інструкторів з фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2021. № 3. С. 60–66.
8. Кондрацька Г. Інноваційні підходи у підготовці фахівців з фізичної культури і спорту до викладання спортивних дисциплін. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 7(12). С. 13–184.
9. Лаврентьєв О. М., Крупеня С. В., Малинський І. Й. Формування моделі професійної підготовки тренера з обраного виду спорту. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021. Вип. 5 (136). С. 58–61.

10. Лазоренко С. Теорія і практика формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах змішаного навчання. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2021. № 9(2). С. 38–47.

11. Ольховський Є., Губа А. Оптимізація роботи системи дистанційної навчання харківської державної академії фізичної культури. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту*. 2023. № 7. С. 96–107.

12. Отравенко О. Інноваційні методи навчання як основа якісної професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Вип. спецвип. С. 222–230.

13. Павлова Т., Долженко Л., Перегінець М. Інноваційні технології підготовки фахівців з фізичного виховання. *Спортивний вісник Придніпров'я. Науково-практичний журнал*. 2019. № 4. С. 169–176.

14. Петренко Ю., Палічук Ю. Особливості дистанційного навчання студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» при вивченні дисципліни «основи кінезіології». *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту*. 2022. № 6. С. 57–61.

15. Сергата Н. С., Сергатий М. О. Практична підготовка студентів спеціальності «Фізична культура і спорт» в умовах дистанційного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 05. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 83. С. 152–156.

16. Цибулько Л. Г., Глоба Г. В. Особливості дистанційного навчання студентів факультету фізичного виховання в умовах карантину. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2021. Ч. 2. С. 84–97.

17. Червона С., Внуровський К. Вимоги щодо підготовки тренера з ігрових видів спорту. *Спортивні ігри*. 2023. № 1(27). С. 84–94.

18. Череповська О. А. Фізичне виховання в умовах дистанційного навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2021. Вип. 4(134). С. 116–120.